СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІ[illegible] Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 4-го жовтня 1935. — VOL. XLIII. No. 231. Jersey City, N. J., Friday, October 4, 1935. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ПРОТИ ВМІШУВАННЯ У ВІЙНУ

САН ДІЄГО (Каліфорнія). — Президент Рузвелт виголосив тут у стадіоні вищої школи в приявї 45,000 осіб іще одну промову, котра буде останньою промовою підчас теперішньої тури. У ній Рузвелт порушив не тільки справи внутрішньої політики, але й зовнішні справи, передовсім відношення до війни.

Президент заявив, що Америка старається вдержувати добросусідські відносини з усіми державами світа, одначе американський народ противиться всякому підбоєви чужих країв. Та рівночасно з тим американський народ, не дивлячися на моральні наставлення до підбоїв, не може датися своїм чувствам втягнути край у війну. Америка, говорив він, повинна лишитися свобідною й незамішаною.

Далі президент говорив про успіхи федерального уряду в його політиці щодо відбудови краю.

СЕКРЕТАР СТЕЙТУ ЩЕ РАЗ ЗА СВІТОВИЙ МИР.

ВАШИНГТОН. — З огляду на небезпеку італійсько-етіопської війни секретар стейту Гол видав публичну заяву за економічний і політичний мир.

Заява секретаря стейту стоїть за знесення перешкод свобідній торговлі між державами як за найкращий засіб заведення загального мира в світі.

Того самого дня секретар Гол промовляв на масовім вічу, скликанім заходами так званого „комітету для релігійного життя" до Конституційної Галі для роглянення справи війни. На вічу було коло 3,000 осіб. Були це люди ріжних віроісповідань, протестанти, католики й жиди, чоловіки й жінки, білі й чорні. Промовляли священики, проповідники й рабіни. Секретар Гол говорив, що світ стоїть перед небезпекою нової світової війни, та закликав церкви до „горіючого хрестоносного походу" проти війни.

ВИВІЗ АМУНІЦІЇ З АМЕРИКИ ДО ІТАЛІЇ.

ВАШИНГТОН. — Стейтовий департамент каже в своїй публичній заяві, що від початку італійсько-етіопської кризи вивіз амуніції з Америки до Італії був дуже слабий. На основі докладних звітів департамент стверджує, що цього року вивезено до Італії рушниць за 986 долярів, а патронів .за 638 долярів.

До Етіопії не вивезено нічого.

АМЕРИКА ПОКЛАДАЄТЬСЯ НА ФЛЬОТУ.

САН ДІЄГО. — Президент Рузвелт прибув на боєвий корабель американської воєнної фльоти „Гюстон" і з його покладу приглядався маневрам американської фльоти Тихого океану, які влаштувала для нього команда фльоти. Були це найбільші маневри американської фльоти в цілій американській історії. У вправах узяли участь 50,000 вояків.

Американська фльота замовила новий воєнний корабель типу кружляка. Секретар фльоти Свонсон слідить точно за подіями в Европі.

АМЕРИКАНСЬКІ ІТАЛІЙЦІ МОБІЛІЗУЮТЬСЯ.

ВАШИНГТОН. — Італійський амбасадор приняв у середу вечором делєґацію з якої сотки Італійців, що прийшли заявити йому свою готовість іти воювати Етіопію.

ПРОПАГАНДА ЗА ЗБИРАННЯ ВІДБИТКІВ ПАЛЬЦІВ УСІХ МЕШКАНЦІВ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — На так званій карній конференції, котру скликав нюйорський ґубернатор Лемен, виступало багато бесідників за те, щоб уряд збирав відтиски пальців усіх мешканців краю. За проєкт заявився вже ґубернатор.

ПРОФЕСОР НЕ ХОЧЕ СКЛАДАТИ ПРИСЯГИ.

БОСТОН. — Д-р Керлі Мадер, професор геольоґії в Гарвардськім університеті, відмовився складати вчительську присягу, якої домагається новий закон стейту Месечусетс.

Він заявив, що цей закон не годиться з американською конституцією та що він скоро перемінить американські школи на касарні.

Конґресмен Дорґен виступив за те проти проф. Мадера, як проти симпатика комунізму.

ВІДКРИЛИ ВЕЛИКИЙ ПЛАНЕТАРІЙ.

НЮ ЙОРК.—В „Американськім музею природничих наук" відкрито в середу врочисто „планетарій Гейдена".

Є це величезна баня, на котрій вироблені зорі північного небозводу. Таких планетаріїв є в Америці 4, в Европі 18.

НАЙБІЛЬШИЙ МІСЬКИЙ БУДЖЕТ У СВІТІ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія предложив оціночній раді новий буджет міста на 1936-тий рік. Є він менший на 37 міліонів долярів від попереднього. Всетаки він виносить 545 міліонів долярів.

„ГІТЛЕР НАЙБІЛЬШИЙ ВОРОГ МИРА".

ВАШИНГТОН. — На зборах „Союзу воєнного збронння" виступав Бернард Нейрук з промовою, в котрій називав Гітлера найбільшим ворогом мира.

НАУКА КРАВЕЦТВА В ЖІНОЧИХ ШКОЛАХ.

У віденських ґімназіях заведено тепер як обовязуючий предмет — науку кравецтва. Ученицї вчитимуться шиття, крою та з цих предметів здаватимуть іспити так, як здають з інших предметів. Неодній учениці знання кравецтва певно придасться в дальшому житті.

ПЯТЬ-ЛІТНІЙ ХЛОПЕЦЬ УРАТУВАВ ЖИТТЯ ДІВЧИНІ.

Цими днями в одній гірській місцевості в Австрії 5-літний хлопчина Іван Лякер бавився над глибоким гірським потоком з 4-літньою Гретою Клявс. В одній хвилині дівчинка через необережність упала до води. Відважний хлопчина скочив до води за дівчинкою, вхопив її за суконку і, держачись одною рукою коріння дерева, став кричати ратунку. На його крик надбігли сусіди і витягнули обоїх з води. Підчас тієї небезпеки хлопчина виявив незвичайну холоднокровність та відвагу.

СМЕРТНІ ПРИСУДИ В КИЄВІ.

В Києві засудили на смерть двох бухгальтерів комунального банку, яких обвинувачували в зловживаннях.

ТРАҐЕДІЯ НА ФАРМІ.

Біля Гефорд, Саск., в околиці Мун Гилс знайдено тіло місцевого 47-літнього фармера, Василя Боднарчука, з кулею в голові. Біля небіжчика лежала рушниця. Тіло знайшов 10-літний синок покійного. Від якогось часу Боднарчук нарікав на біль коло серця. Говорять, що він поповнив самогубство. Поліція почала слідство.

ЗБИРАТИМЕ В КАНАДІ ДАТКИ НА ОБОРОНУ МУЖА.

Німецька преса в Канаді повідомляє, що до Саскачевану прибуде Анна Гавптман, жінка американського Німця, якого засуджено на кару смерти під замітом убивства маленького сина летуна Ліндберґа. Оборона Гавптмана внесла відклик проти засуду до вищого суду й незабаром відбудеться розправа. Анна Гавптман збирає гроші в Злучених Державах на оборону мужа й буде старатися зібрати дещо в Канаді. Гавптман написав у тюрмі свою історію в звязку з обвинуваченням у викраденні й убивстві дитини Ліндберґа, одначе влада заборонила її публікувати.

СКАЖЕНІ КОТИ В АВСТРАЛІЇ.

В Австралії щораз більше скажених котів. Нараховують їх тепер на тисячі. Нападають вони на фарми та нищать масово дріб. Власник одної австралійської фарми застрілив одного дня 130 скажених котів. Один англійський подорожник оповідає на сторінках лондонської ґазети про сцену, яку він бачив в австралійськім лісі, а саме, як коло 50 скажених котів взаїмно кусалися, роздираючи себе в куски.

ШКОДИ ВІД ЗБІЖЕВОЇ РЖІ.

Д-р Е. С. Арчибалд, директор експериментальних фарм в Отаві, заявив, що цього року західно-канадські фармери стратили звиш 100 міліонів долярів (беручи 80 цт. за бушель пшениці), внаслідок пшеничної ржі.

МАЛОЩО НЕ ВИСТАВИЛИ НА ЛІЦИТАЦІЮ КОРАБЕЛЬ „НОРМАНДІЮ".

Французькі митні власти в Гаврі — безоглядні. Жертвою тієї безоглядности малощо не впав найбільший французький корабель „Нормандія". Кілька днів тому по його повороті з Ню Йорку до Гавру французькі митні урядовці підибали в одній корабельній кабіні пачку неоплачених американських папіросів. Їх власника не знайшли. Папіроси сконфісковано, а капітанові корабля доручено карний наказ на 760 франків. У наказі була погроза, що як французькі митні власти не дістануть цих грошей, то „Нормандія" піде на ліцитацію. Капітан — рад-нерад — мусів заплатити кару, щоб тим способом не допустити до видовища — ліцитації „Нормандії", корабля, що здобув блакитну ленту Атлантику.

ЯПОНЦІ ХОЧУТЬ БУТИ ВИЩІ.

Японське міністерство освіти видало розпорядок, яким збільшує значно число годин ґімнастики, головно в жіночих школах. Мотивує японське міністерство цей розпорядок тим, що Японці є в порівнанні з іншими народами досить низькі, а лікарі твердять, що інтензивними тілесними вправами можна довести до того, що японська молодь буде вищого росту як її батьки. Цю акцію рішили Японці почати від японських дівчат, що в майбутньому будуть матерями.

ВБИВСТВО В КАНАДІ.

В Альвіні, Саск., арештовано й пущено на вільну стопу після зложення 3 тисяч дол. кавції Івана С. Новосада, місцевого аґента деревної фірми „Монарк Ломбер Ко." Він постріляв 27-літнього фармера Михайла Слюсаря, що від рани помер. Новосад зізнав, що впродовж кількох останніх місяців з невідомої причини переслідував його гурток місцевих фармерських хлопців і фармерів. Погрожували йому побиттям і вибили шиби у вікнах його бюра. Брат померлого, Степан, дістав за це 9 місяців арешту. 29. серпня вечором Михайло Слюсар стрінув Новосада на вулиці й грозив, що його „дістане". Пізніше прийшов під канцелярію деревної компанії й довгим дрючком вибив вікно. Коли Новосад крикнув до нього, щоб став, цей почав утікати. Новосад пустив за ним два вистріли з рушниці й тяжко його поранив. Лише завдяки поліцаєви, що прибув на час, Новосад уникнув пімсти громади фармерів, що на стрілі збіглися на місце випадку й грозили йому. Тяжко раненого Слюсаря забрано до шпиталю у Вонда, де він по кількох годинах помер. Зіставив жінку, 3-місячного сина, батька й сім братів. Новосада обвинувачено в убивстві.

РАФІНОВАНІ ОБМАНЦІ.

Львівські обманці беруться на ріжні способи, щоб тільки видурити від людей гроші. Недавно два обманці прийшли під Українську Лічницю і від кожного хорого, що йшов на лікарські оглядини, побирали по 70 гр. титулом належного за лікарську поміч. Та не довго тревало „урядування" обманців, бо повідомлена про це поліція забрала їх із собою.

ЖАХЛИВІ ВІДНОСИНИ НА СОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Як повідомляють з Москви, в Маріюполі, в південній Україні, засуджено на смерть залізничого робітника Коновалєва за вбивство голови т. зв. ударної бриґади. Присуд виконано.

Процес убивника, що тревав кілька днів, відслонив жахливий образ відносин, що панують серед совєтських робітників. Убивства довершив Коновалов з причини визиску робітників.

Судовий процес відслонив цікаву подробицю, а саме: місцевий партійний комітет, як теж міліція не хотіли вбивника арештувати, коли стало відоме, яким катом для робітників був убитий голова, комуніст Разщепа. Коли важко раненого Разщепу привезли до лічниці, лікарський персонал не виявив належної помочі, так, що Разщепа помер внаслідок упливу крови, на підлозі в лічниці.

50 ТИСЯЧ ЛЕЇВ У СІННИКУ.

На передмістю Роша в Чернівцях живе 68-літня Катерина Екснер. Вона донесла поліції, що невідомі злочинці закралися до її хати при помочі ключа і закрали 50 тисяч леїв, які та жінка мала заховані в сіннику.

ЦЕРКОВНА ВЕЖА ВПАЛА.

Підчас останньої бурі впала в Болеславі коло Олькуша разом з дзвонами збудована тому 300 літ вежа костела. Жертв у людях не було.

СМЕРТЬ ТРОЄ ДІТЕЙ У ПОЛОМІНІ.

Цими днями в пізних вечірніх годинах вибухла пожежа в хаті селянина Йосифа Юрашка в Елесні біля Живця. Вогонь спопелив цілковито мешкальний дім, а в поломіні згинули троє дітей Юрашка у віці від 6 до 15 літ, що спали на стриху, де було багато сіна та соломи. Причиною пожежі був зле збудований комин.

ЯК ДВІ КРАПЛІ РОСИ.

„Земля і Воля" з Ужгороду пише таке про двох кацапських головачів на Закарпатті. Маємо в нашому політичному житті двох цікавих політиків: д-ра Фенцика і д-ра Жидовського, бувшого службовця фінансової дирекції в Ужгороді. Світоглядом, поведенням, характером дуже похожі один на одного. Багато разів посваралися й стільки разів помирилися, щоби при найближчій нагоді знов поливати один одного помиями. Перед парляментськими виборами знову помирилися. Були в одній партії. Д-р Фенцик кандидував на Закарпатті, а д-р Жидовський на східній Словаччині. За договором мандат той мав дістати той, хто дістане більшість голосів. Д-р Фенцик переміг. І через те д-р Жидовський у своїм орґані „Народная Газета" атакує д-ра Фенцика і заявляє, що виступає з цієї партії. В своїй злості йде так далеко, що домагається чеських шкіл на Закарпатті...

Д-р Фенцик, зрозуміла річ, не остався йому довжний. Бє д-ра Жидовського й насміхається з нього. Але ми певні, що вони незабаром знов помиряться.

Ось так жиють і думають люди, які відорвалися від свого материнного пня.

ІТАЛІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ВСТУПИЛИ НА ЕТІОПСЬКУ ЗЕМЛЮ

АДІС АБАБА (Етіопія). — Етіопський уряд звернувся до Ліґи Націй з протестом проти італійського наступу. В протесті стверджується, що італійські війська переступили етіопську границю. У звязку з тим етіопський король проголосив загальну мобілізацію.

МІЛІОНИ СЛУХАЮТЬ ВИЗОВУ МУСОЛІНІЯ.

РИМ. — Яких 20,000,000 Італійців вслухувалися по ріжних містах Італії в слова, що їх виголошував Мусоліні в Римі на Венецькій площі до 100 тисяч зібраного там народу, а в яких зазначив, що ця демонстрація вказує на те, що світ має тепер до діла з одною фашистівською Італією. Мусоліні заповів, що цілий італійський нарід є за похід на Етіопію. Він заповів, що італійський нарід не боїться ніяких погроз і готов до війни з усіми, що собі цеї війни бажають. Це останнє відноситься до тих санкцій, над якими дебатують Англія і Франція. Він звернувся теж у своїй промові до народу французького й англійського і заявив, що не вірить, щоб ті народи згодилися на війну з народом італійським, себто з тим, якого сини гинули в світовій війні разом з синами Італії й Англії.

НІМЕЧЧИНА ХОЧЕ ЗАДЕРЖАТИ НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

ПАРИЖ. — Франція найбільше тепер налякана тим, щоб Німеччина не скористала з замішання в Европі й з евентуальної війни та не пішла війною проти Франції. Тому віднеслася до Англії, щоб та через свого дипльоматичного представника провірила довірочно в Берліні, як та справа мається. І кажуть, що Англія дістала від Гітлера запевнення, що Німеччина буде поводитися підчас теперішнього конфлікту невтрально і не піде за Італією, ні теж не виступить проти Франції. Це запевнення трохи заспокоїло Францію.

НА ЩО НАДІЮТЬСЯ НІМЦІ?

БЕРЛІН. — Англійський представник дав Німеччині пізнати, що Італія є тепер найбільшою конкуренткою Німеччини щодо кольоній. Він теж зазначив, що погляд англійського уряду є такий, що світ знаходиться у плинному стані. А це означає іншими словами, що Німеччина може надіятися, що саме тепер добра нагода на те, щоб дістати для себе давні чи нові кольонії в Африці, чи деінде.

ІТАЛІЯ ЗА МУСОЛІНІЯ.

РИМ. — Заграничні кореспонденти подають, що нема найменшого сумніву щодо цього, щоб італійський нарід не був за Мусолінія. Промова Мусолінія до десятків міліонів Італійців подобала вправді на театральний жест, але вона була теж свого роду фашистівським плебісцитом, який вирішив справу в користь Мусолінія і фашизму. Люди, що слухали промови Мусолінія, заливалися слізми. Маси, що прислухувалися промові, були зворушені до найвищого ступня. Але не було слідно ніякої воєнної гістерії. Навпаки, видно було наскрізь серйозний настрій.

АМЕРИКАНЕЦЬ ПРО ОБЄДНАНУ ІТАЛІЮ.

ЛОНДОН. — Американський знавець, висланий для обсервації міжнародного положення в Европі, стверджує, що переконався на власні очі, що ціла Італія є за Мусолінія, коли мова про війну з Етіопією.

МОСКВА ЗАТРІВОЖЕНА.

МОСКВА. — Совєти рахуються з тим, що італійсько-етіопський конфлікт готов довести згодом в Европі до виступу проти Совєтів. Війну з ними повелиб Німеччина, Польща й Угорщина, які тепер ведуть між собою безустанні переговори. Совєти твердять, що ті переговори звернені проти них і Чехословаччини.

ВАРШАВА В ТЕМНОТІ.

ВАРШАВА.—Польську столицю держали в цілковитій темноті від години 9:45 вечором до півночі. В той спосіб випробувувано дисципліну населення. Це були свого роду військові маневри, в яких пороблено спроби, як оборонити місто на випадок налету ворожих літаків. Все відбулося в порядку, з тим, що кишенькові злодії, як подає поліція, мали добре жниво.

ЗАГОВІР НА ЖИТТЯ БОЛГАРСЬКОГО КОРОЛЯ.

СОФІЯ (Болгарія). — В цілій Болгарії проголошено воєнний стан. Сталося це тому, що викрито заговір на життя короля Бориса, якого ціллю було вбити короля і перемінити монархію на републику. Кажуть, що на чолі заговору стояв полковник Дамян Велчев і гурток революціонерів. У звязку з тим арештовано коло 60 осіб, між якими є бувший премієр, полковник Георгієв. Всіх їх судитиме воєнний суд.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept l for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СТАТИСТИКА „НА ОКО"

Тому 41 років відзивалася „Свобода" до священства і до всіх „українських патріотів", щоб допомогли перевести перепис українського населення в Америці. Отой заклик є поміщений у 19-тім числі нашого органу з 20-го червня 1894 року.

І пізніше були теж ріжні спроби „Свободи" перевести конскрипцію Українців в Америці. Бралися за те діло в останніх часах і інші люди. І беруться й тепер. Згадуємо за це ще раз, повторюючи тесаме, що писано в „Свободі" тому 41 років: Нам доконче треба солиднішого обчислення числа Українців в Америці, їх розміщення, заняття тощо. Тому, хтоб не брався за це діло, треба йому допомогти, бо тільки спільними силами і при загальнім розумінні великої ваги цеї справи зможемо осягти хоч приблизно те, що є дуже важне для кождого, хто дорожить українською справою й українським життям в Америці. Про цю справу писав теж широко і Юліян Бачинський у своїй книжці „Українська іміґрація в Зєдинених Державах Америки". Він то, згадуючи про ріжні обчислення числа нашої іміґрації, твердить цілком слушно, що їх пороблено „на око".

Так стояла справа з нашою статистикою в Америці до світової війни і так вона стоїть і тепер. Щодо цього не наступила по правді ніяка зміна. Та з того не виходить, щоб так далі мало бути, щоби по невдачах ми знову не пробували зробити того, що ми повинні зробити, якщо хочемо заслугувати на назву народу свідомого, культурного й патріотичного. З боку нашого орґану і нашої орґанізації хочемо виконати те, що є в наших силах. Значиться, хочемо хоч дрібку допомогти цій справі й для цеї цілі використовуємо те, що У. Н. Союз рішився видати Пропамятну Книгу.

Про ту справу ми вже писали дуже багато. Та те, що є ще так багато малих громад, де існують відділи У. Н. Союза, які не відгукнулися на ту справу, вказує, що в нас іще й тепер нема щодо цього поступу. Памятаймо, що коли не хоче того обовязку виповнити священик, учитель, чи хто там, то повинен це зробити хтось з відділових урядників; а як їм це затяжко зробити, то можуть це вже виконати їхні діти, що покінчили школи. Вони можуть подати нам потрібні дати англійською мовою, якщо не вміють писати по українськи. Памятаймож на це і не допускаймо до того, щоб знову загирилася добра справа.

Ще раз зазначуємо, що хочемо принаймні мати ті громади, де є відділи У. Н. Союза. Бо думаємо, що хоч тим чином зберемо деякий матеріял, котрий буде підставою до цього, що вже перестанемо обчислювати себе самих в Америці тільки „на око", як це ми пробували робити тому понад сорок років.

ТРИ СИМВОЛИ КИЄВА

Якого великого значіння добуває сьогодні українська справа в очах культурного загалу і з яким зацікавленням простежує сьогодні світ розвиток подій на землях України, на це одним з найновіших доказів нехай буде стаття про Україну, поміщена дня 15. березня ц. р., отже в недільнім числі, віденської „Ноє Фрає Прессе", як відомо — одного з найповажніших журналів Австрії. Колисьто, тай ще не такто дуже давно, треба було просто дипльоматичних демаршів на те, щоб редакція того журналу помістила хочби лиш кілька рядків про якусь із наших справ (як ось нпр. в епоху галицької пацифікації). А нині подибуємо тут статтю від її власного кореспондента з Києва, трохи не цілосторінкову і писану з таким знанням українського минулого й теперішнього, що можна її прочитати з повним признанням для автора. Його імя — зрештою добре вже відоме читачам того віденськоо урналу — Ніколяве Бассехес, а стаття, про яку думаємо, це його останній до-
боли Києва".
пис з України п. н. „Три сим-

Отак у переконанню, що й читачам нашої „Свободи" стаття кореспондента „Ноє Фрає Прессе" не буде байдужна, я хочу оцим зазнайомити їх з нею ближче.

„І нині над Києвом — починає автор — ясніє ще завжди своїми золотими банями видвигнений на подобу царгородської святині собор св. Софії, ніби пригадуючи всім, що колисьто він у рівній мірі був почитаний двома ворожими собі сторонами як національна святість. А саме: російським імперіялізмом, що первісний розвиток українства звик був називати київською добою російської історії, і середовищем українського націоналізму, який і не хоче чути про якийсь звязок між Україною і Росією в історичному минулому, а говорить виключно про самостійний політичний, культурний і господарський розвиток українського народу. І таксамо роздором ознаменоване являється й історичне значіння славного монастиря Печерської Лаври, найстаршого монастиря Росії взагалі. Обидва ті церковні символи не мають нині для політичного життя Росії значіння ніякого. Правда — золоті бані святинь блестять, у катакомбах підземелля висять образи святих, а в низьках бачите гроби з мощами святих. Але це тільки мертве музейне місто, його відвідує лиш не багацько людей, отак само, як не вибирається нині ніхто на прощу до могил київських князів, або до могили Кочубея, того Кочубея, що сповіщав Петра І. про союз українського гетьмана Мазепи зі шведським королем Карлом XII., але затеж виданий був царем Мазепі, який Кочубея за той донос звелів скарати на горло. Та пізніше Росіяни почали звеличувати в ньому національного героя, тоді, як українські націоналісти добачували в Кочубею виключно зрадника української справи.

„Як сказано:

„Все оте, це сьогодні вже музейна старовина. Та всетаки советська політика порозуміла гаразд значіння Києва як символу для української національної думки.

„Вона ось перенесла столицю країни з Харкова, де вибрано було першу українську владу (очевидно советську. — О. Г.), де близько до донецького басейну, й де індустрія виросла справжня столиця. знову до Києва. А притім Харків у великанських розмірах розбудували — вінже нині великий культурний центр і дійсно модерне місто. Але от саме тому, що це місто нове, без минулого, без національної традиції, і, хоч з етноґрафічного погляду на українській території, то всетаки ніколи не втілюване в орґанізм української державности, затеж основане й розбудоване Росіянами, воно втратило свій великоміський характер. А зате Київ, повний чару українського півдня, пронизаний широкими европейськими вулицями та багатий своїм історичними памятниками й подихом великого минулого. І якщо монумент св. Ольги — тієї київської княгині з роду Руриковичів, що охрестилася скорше, ніж усі інші — усунено, то зате й досі стоїть монумент Володимира Святого, що то наказав був, щоб усі його піддані приняли візантійську віру, а славянських ідолів повелів укинути у хвилі Дніпра. І ще завжди той крицевий князь Володимир і святець Києва держить у руці великанський крицевий хрест, призадоблений електричними лямпками.

„Правда — вони вже не світяться ніколи. Колись це було ось, що на овидах південно темної ночі сяяв той могутній хрест, опромінюючи своїм блеском ген далеко хвилі Дніпра. Сяяв він широкими просторами країни, а по думці царсько-російських ідеольоґів — і над усією Росією. Бувже — як проповідали оті ідеольоґи — Київ матірю всіх російських городів, а Володимир основником православної російської держави.

„Але нині видвигнувся **новий сяючий символ** (всі підкреслення оригіналу. — О. Г.).

„От у Дніпровій пристані ви бачите ряд білих, кількаповерхових парівців, похожих на парівці на Волзі, тільки трохи менших. Вони пливуть тепер Дніпром аж до моря, бо славні **Дніпрові пороги — повисаджувано в повітря.** Остров Хортиця, де колись запорозькі козаки жили собі у своєрідній републиці, такими безпечними почуваючись за Дніпровими порогами, через які могли пробратись тільки малі човни, кермовані дуже вправною рукою, окружений озером. А високо на скелі видвигається велитенська електрівня Дніпрельстану, яка ночами сяє як зачарована палата. І вона то нині являється символом нової України, чи навіть — нової Росії. Ґен далеко-далеко, впоперек ріки та стоячого озера, стелиться по могутній греблі променистий шлях сліпучого світла, і білі парівці прямують тепер, як уже сказано — аж ген до моря, здійснюючи так після тисячі літ уперше колишню мрію Варягів".

Тут наш автор згадує про те, як важко доводилося колись норманським завойовникам двиати з собою великі човни степами, тому, що не могли ними пробиратися через пороги Дніпра, і каже далі так:

„Сотки й тисячі людей проклинали колись оте каміння, ті Дніпрові пороги. Але чи міг хтось колись уявити, щоб вони могли зникнути? Та от тепер це сталося справді, і відвічна мрія незмінливих поколінь людей здійснилася... **Але не ради того, щоб білі парівці могли свобідно плисти Дніпром до моря, висадили російські руки Дніпрові пороги в повітря. Ні! Це зроблено ради її, отої ясно освіченої палати, тієї електрівні ген на горі, якої призначінням є уможливити Советам при допомозі електрики зберегти владу в Україні** (отже большевицьке шило вилізло всетаки з мішка! — О. Г.). І так ось видвигаються, один проти одного, два символи водно на овиді: біля Києва високо над Дніпром крицевий Володимир, нині символ строго українського націоналізму, а там далі, долом ріки — Дніпрельстан, що вже здалека зазначується на небі горіючим сяєвом світел.

„Але й ще один український символ — пише далі п. Бассехес — полишили большевики в Києві у спокою. Оце ось на одній із затишних площ міста, мережаній будинками, котрі чомусь надихують вас уже подихом Заходу, пригадуючи провінційні міста в Польщі або в Литві, видвигається на постументі у виді Дніпрової скали — басуючий кінь, а на ньому гетьман Богдан Хмельницький. Його кирея тріпочеться під вітром, його рука простягнена. Тільки колишній напис на цім памятнику усунено. Він був у свобідним перекладі такий: „Ми хочемо під руку московського, білого, православного царя". Отак гетьман їде ще завжди на своїм крицевім коні, хоч, що правда, сварки вчених істориків там, в університеті, за і ради нього, не такі то вже жагучі, як колись. Бо постать великого гетьмана дає привід до всякого роду спорів таксамо, як узагалі вся українська історія. Оцеж ось з удільних і наслідних володарств розбитого великого київського князівства, з тих частин, які щораз численніше стали входити в склад польської держави, та з вольної козацької републики витворилася що найсвоєрідніша громада: **гетьманська держава.** Правда, — ніколи вона не свобідна вщерть, завжди комусь васалем, ніколи з закріпленою територією, та проте упродовж двох століть подвижниця вповні своєрідної і наскрізь володарської закордонної політики. Гетьман, вибираний головним чином запорозькими голосами, мав собі до помочі полковників козацького війська як шефів поодиноких областей, а сотників як начальників округ. Він мав свого канцлера і підлягало йому багато урядів, але застійнених границь його держава не мала. Обікже козаків жила польська шляхта і февдальне обивательство, підчинене іншим законодатним настоям та іншій владі. Отак гетьман, звязаний соціяльно із селянством, вів війну то з Польщею, то з Москвою, причім він був у союзі то з одною то з другою з тих держав, і все надіявся на те, що при допомозі такої політики вдасться **йому добути самостійність.** І ніде, на ніякій іншій території у світі, не черґувались революції і бунти таким предовгим рядом, як тут; ніякий інший край не скроплений кровю так, як Україна.

„Справді:

„Українська історія повна спалених міст і їх **вирізаного населення, і повна вона найстрашніших тортур, смертельних кар і масових мордів. А й горожанська війна за большевицької революції шаліла саме в Україні щонайгрізніше,** і в тій чи іншій формі втягала до боротьби — подібно, як колись — представників ріжних націй. Маширувалиж через Україну червоні й білі армії, відділи анархічних повстанців, жовніри колишньої австро-мадярської і німецької держави, даліж полки французькі, англійські, грецькі, сербські й румунські, а наконець ще й армія польська... тимто покажчик усіх влад і армій, що їх видів Київ, почавши з кінцем 1917 р. аж до р. 1921, мусів би заняти дуже багато місця!

„І здається мені, що судьба поклала на Україну своє окреме **знамено.** Отак, як і на великого гетьмана. Бож і він не був Москалем. І вінже бажав української держави, використовуючи для цієї мети повстання українських селян проти польської февдальної шляхти.

„Так — **Хмельницький** був **великий і ґеніяльний** політик, але й він мусів укінці впевнитися в тому, що сам він оконечної перемоги не добуде. Він потребував реальної допомоги і дістав її від московського царя за ціну васальної присяги, по якій він надіявся від царя помочі проти польських маґнатів та відповідного впливу на ще завжди дуже небезпечні революційні настрої між збунтованими масами його власного народу.

„І от який був оконечний вислід усього:

„На яких сто літ Украіна під владою московських царів здобула щось у роді автономії чи самоуправи, причім одначе одна частина її земель належала ще завжди до Польщі (наш автор забуває тут, що вже після Полтави, 1709 р., про справжню автономію в Україні говорити не можна. — О. Г.). Але після того, як тих століть минуло, Україна стала центрально правленою провінцією Росії. Сягаючий хрест православя в руках Володимира Святого як символ — погас. Затеж — як сказано — повстав тепер інший символ ген там, де були колись Дніпрові пороги, а третій — памятник Хмельницького — стоїть іще, як і давніше".

І з цим наш автор кінчить свій цікавий допис, зазначуючи, що **про траґедію носіїв українського націоналзму,** а саме колишніх офіцирів за австрійсько-української влади, він писатиме окремо.

Колиж це продовження появиться, я його читачам „Свободи" основно зреферую.

Д-р Остап Грицай.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

64

Насті такі слова подобалися. Вона божиться й присягається, що „він" нікуди її не виволоче звідсіль. Хто її переконає, що і там так само світить сонце? Так, там не так — відповість вона і говори, що хоч. Вона вже краще знає, як там є...

Тут же поле яке. А який ліс, а небо. Хіба є де ще таке небо? Вона колись ходила до Почаєва, йшла три дні і переконалася, що ніде нема так добре, як тут.

Жнива проходять в крівавім поті. Обличчя спечене, мов шинка. Очі залляті солоною рідиною і болять. Спина вже не гнеться. Зігнеш — не випростаєш. Випростаєш — не зігнеш. Кості лупають, ніби їх хто ломає. Володькові дні тяжкі й безрадісні.

Та одного разу випало йому таке щастя, яке він ледви що пережив. Ранок. Ще сонце не встало. На дорозі роса, над річкою туман. Володько спить міцним сном побіч Хведота на полу. Зненацька його будять. Розплющив очі — батько.

— Вставай, як хоч — каже він, — поїдемо до Острога.

— Що?!! — Володько ніколи не повірить, що він поїде до Острога. Це ж так далеко. Це ж таке велике місто, де москалі муштрують, де вікна „як наші двері", де хідники гладенькими плитками з каміння викладені, де стільки краму і всякої всячини, що коли б зібрав гроші з цілого Дерманя, — ніколи не закупив би всього. Це все мама оповідали. Сам Володько зроду там не був, а почувши такі слова від самого батька, серце його заніміло, дихання захопило. Він витріщив очі і не вірив, що це не сон.

— Ну, ну, — квапить батько. — Вставай! Поїдемо. До сходу сонця мусимо бути у Лебедях.

Володько зірвався і треба було одної хвильки, щоб був готовий. Розуміється, що йому зовсім не хочеться їсти. Не до їдла...

Він сидить на вимощеному сухою конюшиною возі; лишень боїться одного, щоб батько часом не передумав і не скинув його назад. Аджеж одного разу так було.

Їхав батько до Мізича. Володько дуже гірко зі сльозами просився: — Тату, татусю! Візьміть, візьміть! Візьміть мене...

— Куди там поїдеш?! Будеш тільки заважати. Сльота, чи що, куди дінешся.

Але Володько вперто просився. Батько рушив з возом, виїхав на дорогу, а Володько все біг за возом і просив. Раптом — труу! Батько стає. — Ходи но ти, шибенику, сідай! — каже Матвій. Серце малого стрибнуло, сльози перестали котитися, ніжки мов пружини... Але не встиг Володько вдряпатися на віз, як дошкульний серицевий батіг так впік його ззаду, що Володько аж скрикнув.

— Я тобі покажу не слухатися, різун в твою-ма, — проказав чітким тоном батько і Володькові нічого більше не залишалося, як вернутися ковтаючи безперерви солоні сльози, що безупинно як на-то-те лилися з очей. Після того Володько вже не одважувався щось просити батька.

А тепер... Це щось надзвичайне. Аж коли мати наносила і замостила в конюшину копу яєць, якогось півня і ще щось з клунків, та коли віз рушив і минув подвіря — аж тоді Володько був певним, що він нарешті таки їде до Острога. Він переживає щось особливе. Він бачить усе. Бачить, як віз, перевертаючись на бік, круто звертає з подвірного виїзду на вузеньку у дві повні мягкого пороху колії. Бачить, як мати провела їх і наказала, щоб не забули купити серпів, солі та мила. Бачить, як грубі маточини коліс при виїзді торкнулися сусідського вівса і обтрусили на нім росу. Володько сидить ззаду на мішку з обороком. Йому видно лиш зади, спину і вуха коней, які з початку йшли ходою, але батько нагнав їх злегка батіжком, заді затанцювали і драбини воза глухо затарабанили. Їдуть підтюпцем. Минають поля. Володько знає кожне поле, знає, кому воно належить. На лугу густий туман. Там вже скошено першу траву. Пахне вяла лепиха та дикий коситень. Десь у тумані кричать качки.

А куций драбинячок дрібоче далі. Минули Мартинову долину, криничку, проваля, три сосни і підїхали під Лебеді. На зустріч саме зза закучерявлених садками лебедських хаток вигулькнув величезний, подібний на місяць в повню, круг сонця. Коні біжать уже бадьоріше і пирхають. — Здоров, здоров — примовляє батько. І коні ніби навмисне пирхають далі.

Минули Лебеді. Крім греблі і млина, про який колись оповідав Григорчук, нічого особливого Володько не помітив. Коло млина завізники. Знайшлися і знайомі.

— Ей! Дядьку Матвію! Куди їдете? Дай-бо-здоровля!

Матвій зупиняє коні. — Та до міста. Пора така, а тут серпи, бачте, що гостри — не гостри — не тне.

Коротко побалакали і далі. Володько все чув і все на вус мотав, хоча зі своїми речами не втручався. Краще помовчати. Виїхали за Лебеді. На ліво дорога на Гільче. Це показав батогом сам батько. Там живуть Чехи і є „залізо-летійний завод". Володько гордий, що батько таким чином заговорює до нього. Він подивився на ту дорогу і сказав: — ага. Добра дорога... Володько її вже знає. Був у Гільчі.

А коні біжать та біжать. Доїхали до гори. Дорога тут глибока — проваллям. З обох боків великі глиняники. Тут копають руду глину. Над проваллям ростуть дикі груші, кущі глоду, де-не-де косаті старі покручені берези. Коні під гору тягнуть поволі. Портяні посторонки пружно натягнуті. Матвій нокає і злегенька пацає батогом по кінських стегнах.

Нарешті знов рівнина, знов широкий, немощений, обсаджений старими-старими осокорами шлях. Коні знов біжать. Ось доїхали до пустого молодого лісу. — Тут, оповідає Матвій, часом і розбійники є. А он там — тикнув батогом на ліс, Верхів. Он навіть баню верхівської дзвіниці видно.

Володько на все ненадивиться. Все неймовірно цікаве. Який шлях, які дерева, який ліс. „У нас" такого нема. — А чи далеко, тату, ще до Острога?

— О, ще далеко, — чує він зпереду. — Переїдемо ліс, а там прийдуть хуторі. Як то воно множиться народ. Отут-о, ще недавно, бувало, їдеш, то ні одної хати не зустрінеш. А тепер скрізь позаселювано, — розважає зовсім поважно старий, ніби з ним не Володько, а якийсь бородатий дядько їде. Треба знати, що робиться у Володьковій душі. Боже, який він пишний собою. Він значно сьогодні підріс.

А перед очима дерева — стрункі, криві, грубі і тонкі. Далі поля, он хата — одна, друга. Криниця з журавлем, стріхи криті ґонтами; на дворі запряжений віз, — одна коняка кара, друга булана; якась баба у червоній хустинці порається коло воза, кладе на нього граблі, вила, пузату здоровенну баньку. Мала дівчинка пручається з ворітьми і відчиняє їх.

Далі знов поля і гайки. Сонце піднялося і починає припікати. На коні падають ґедзи, за возом лишається хмара куряви, яка поволі котиться на ліво й осідає на траві.

— Далеко ще, тату, до Острога? — по-друге питає Володько.

— Ну, от побачиш. Як виїдемо за отой гай, там почнеться соша...

Соша? Цього ще Володько не бачив. Йому кортить довідатися, що то за соша, але не одважується. Доїдемо побачимо.

І дійсно доїхали до шоси. Це є викладена камяними цеглами дорога. Володько дивується, як то людям хотілося так багато викладати дороги. А їхали по ній зле. І тарахтить, і дуже трясе, мало печінок не витрясе. Але, Володько терпеливо зносить неприємності. Все таки цікаво їхати дорогою, виложеною камінням, ніби перед церквою.

Соша — це також знак, що внедовзі буде видно місто. Це Володька тішить. Починає більше зявлятися підвід. Зліебільшого їдуть у напрямку міста.

— Диви но, Володьку, — звертається батько до малого.

— Що там? І Володько дивиться, куди наказує батько. Там хтось їде машиною. — Це „волосипед"*) — пояснює

*) Коло.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СВІТ ЦІКАВИТЬСЯ АРТИСТОМ.

По англійськи вийшов минулого року життепис російського балетмайстра Вацлава Ніжинського, написаний його жінкою, Ромолею Ніжинською. Книжка мала велику популярність, бо перший наклад у 3,000 примірників розпродано до місяця, а потім просто кожного місяця друковано новий наклад, у три й більше тисяч примірників.

Велику частину цього небувалого зацікавлення книжкою можна приписати добрим прикметам книжки, себто самого писання. Одначе без сумніву багато більше зацікавлення треба приписати зацікавленню особою, про котру написана книжка. Пише вона про великого артиста, а така книжка відживає в памяті людей піднеслі чувства, які вони переживали під впливом штуки Ніжинського.

Цьому треба приписати популярність книжок про артистів, чи писаних ними самими, чи людьми, близькими до них або до їх штуки.

У ЧОМУ СПРАВЖНІЙ АРТИСТ.

У життеписі Ніжинського є знаменитий уступ:

„Очевидно, для Ніжинського танок був більше природнім висловом, як говорення. Він ніколи не був так самим собою, він ніколи не був такий щасливий або свобідний, як тоді, коли танцював".

Цими словами схарактеризовано метко артиста. Артиста-танцюриста пізнати по цьому, що він чується щасливим, як танцює. Артиста-музика по тому, що він чується „свобідним", як грає.

Замітна теж увага про говорення. В нас часто ждуть від артиста, щобі він говорив. Часто думають, що чим більше артист говорить, тим він кращий артист. У світі за кращого артиста по мові вважається тільки той, у котрого сама штука вимагає говорення, наприклад в актора. У маляра, музика, балетмайстра, — чим більше він говорить, тим гірше; чим менше, тим краще.

АРТИСТ СЕРЕД АРТИСТІВ.

Далі Ромоля Ніжинська пише про свого чоловіка:

„У тій хвилі, як він (Ніжинський) вступав на сцену, для нього не існувало ніщо поза його ролею. Він не був ніколи свідомий своєї публики. Він уносився чистою, свобідною радістю руху. Він ніколи не старавсь відзначитися серед інших танцюристів і душити їх (своєю грою), або давати інше представлення, як тільки те, яке йому визначив балетмайстер. Він усе був уповні гармонійний і, здержливий, щоб тільки зіллятися зі своєю трупою в одну цілість".

Про скількох наших артистів можна таке сказати? Котрі це наші артисти, станувши на сцені, все памятають за штуку, забувши за себе та за публику? Чи роблять вони те, чого від них вимагає штука; чи може те, чим можна приподобатися публиці? Скільки з них захоплюються своєю штукою так, що за світ забувають?

І як вони поводяться супроти своїх товаришів на сцені? Чи стараються вони один одного переліцитовувати? Скільки з них памятають за цілість, за „ансамбль", за хор?

Їм може здаватися, що це все питання зайві. Їм частенько здається, що наша публика глупа, безглузна, без усякого змислу спостереження, що вона таких річей не бачить. Чи воно справді так є? Чи не можливе й таке, що публика про це не говорить, але вона все це відчуває, хоча не вміє в слова вложити?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ МИ „ЗАМЕРИКАНІЗУВАЛИСЬ"?

Під таким наголовком появилася редакційна статтяв „Свободі" з 25. вересня, а разом з нею і старокраєва стаття „Крива рівність". Золоті це слова, які там піднесено щодо клича „Свій до свого". Так, заздрість є в нас причиною того, що ми не терпимо людини, яка в житті вибивається. Це дуже розумно пише „Свобода", що треба про ті справи не тільки читати, але треба нам німи кожному добре призадуматись. І я теж думаю над ними.

Признаюся, що, пишучи отой допис, прошу редакцію не підписувати мого правдивого імени, бо мене самі наші бизнесмени знають з того, що я проти них виступав, що я колись був їхнім ворогом, і то великим. Аж сором признатися мені тепер до цього! Я сам був таким, що втікав від наших бизнесменів. Я сам не мав до них довіря. Так як у краю я знав, що бизнесменом може бути тільки Жид, й що тільки в нього можна щось купити та тільки з ним торгуватись, так думав я і в Америці, й то довгий час. І таки довіря до українського бизнесменського спритну я не мав. Та час зробив своє. І я поволі зачав інакше думати і переконався, що як наші бизнесмени не є ліпші, то певно і не гірші від інших.

Але не всі з нас це передумали і тому не всі з нас вилікувалися з тої старокраєвої „хвороби", що не дає довіряти своєму рідному. Як бачимо, то в старім краю вже інакше тепер думають, але ми в Америці остались позаду. Бо дійсно горе тому українському бизнесменови, що живе в українській дільниці й тільки числить на українських покупців! І тому, що такий стан іще далі в нас існує, треба нам усім загудіти в один сильний голос: СВІЙ ДО СВОГО. Хай цей голос піднесеться в українській пресі. Хай його чути буде в церкві. Хай говорять про це в клюбах, на вічах, в кождій українській хаті. Бо тільки таким робом ми піднесемо себе тут економічно, створимо нові варстати праці.

Памятаймо, що наш рідний край у неволі, що він далі потребує від нас помочі. А звідки возьмемо в Америці більшої помочі, як не витворимо багатшої бизнесменської кляси, і то з наших власних дітей?

Приятель українських бизнесменів.

ЗБЕРІГАЙМО НАДБАННЯ НАЦІЇ.

Культурні народи вже давно оцінили велику вагу всіх історичних памяток. Ці памятки — свідки давнього славного минулого — міцно споюють минулі доби Нації з сучасною й майбутньою. Вони приводять кожному на думку великі діла предків і таким робом є найкращою основою, на якій виростає національна традиція, себто той духовий первень, що найсильніше звязує одиниці й гурти в Націю. Звідси таке багатство музеїв у цілому світі.

Розуміючи, які великі національно-виховні завдання може сповнити Український Музей в Америці, Високопреосвященний Владика Константин Богачевський закупив окремий дім на приміщення музею і призначив певну суму грошей на цю ціль, чим створив тверду основу для Українського Музею в Америці.

Усеж Українське Громадянство, як у Старому так і в Новому Краю повинно помогти в цій праці Високопреосвященному Основникови.

Відділ Музею, що представлятиме життя Українського Народу на Україні, збереться в Старому Краю, а в Новому Краю мусимо зібрати все те, що ілюструє життя української іміграції. Щож збирати і що посилати до Музею?

У музейному відділі знайдуть приміщення гарні, особливо старші, привезені зо Старого Краю памятки народнього мистецтва, як ноша (вишивані сорочки, киптарі, спідниці, запаски), українські плахти, рушники, а навіть, коли убрання знищене, самі відтяті лише вишивки (узори). Далі килими, писанки, витинанки, різьблені й прикрашені вироби з дерева, металю, тощо.

В архіві збирається всілякі документи, папери й записки про діяльність українських товариств в Америці. До Музею слід передати давніші архіви товариств, всілякі письма, протокольні книги, хроніки українських громад, парохій, шкіл. Визначніші діячі напишуть і передадуть до Музею свої спомини, листи, рукописи й інші записки. Свої спомини повинні теж списати всі старші емігранти, та всі ті, що вели українську пропаганду між чужинцями. Тут треба зібрати листи й письма великих українських громадян зі Старого Краю, писані до імігрантів, як також такі письма від імігрантів.

В архіві збирається теж світлини, як: фотографії українських діячів, установ (Церкви, Народні Доми, Школи і т. п.), груп (виділи, цілі товариства), різних обходів, свят, концертів, театральних вистав, тощо.

Посилаючи щонебудь до Музею, мусимо додати найточнішу записку про те: 1) що даний предмет означає; 2) звідки походить (місцевість); 3) з якого часу; 4) від кого і евентуально 5) інші відомости. Без таких обяснень нійкий музейний предмет не має наукової вартости. Вправді управа Музею може іноді сама це означити, але це забирає дуже багато часу й заходів і не все є певне.

Всі предмети просимо слати на адресу:

Ukrainian Museum,
Glenbrook Rd., Stamford, Conn.

Складайте датки на розбудову Музею!

Всі жертводавці будуть вписані в окрему книгу Добродіїв Музею й оголоситься їхні назвища в пресі.

о. Мирон Залітач,
співробітник Укр. Музею.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 17. вересня ц. р. помер на удар серця **Мартин Петрик**, член бр. св. І. Хрестителя, від. 56 У. Н. Союза в Вілінґ, Ва. Походив зі села Басилів, повіт Рава Руська, Галичина. Прожив 50 років. Оставив в краю жінку, сина і дочку, що жиє в Канаді.

Покійний прибув до Америки в 1912 р., а до У. Н. Союза вступив в 1915 р. Був дуже добрим членом нашої організації й дуже щирим українським патріотом-націоналістом. Оплакував ревними сльозами важку долю нашого народа й поневолення рідної землі та складав щедрі жертви на її визволення і на всі інші народні потреби. В похороні взяли участь всі Союзовці, як теж члени відділу О. Д. В. У., якого Покійний був членом. Зійшлася на цей сумний обряд вся місцева українська громада, як теж прибули громадяни і з подальших місцевостей. Всі ми відчули глибокий жаль, що втратили доброго приятеля і щирого Українця.

В. Й. П.

М. Дуткевич, секр.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана члениця тов. Запорозька Січ, від. 192 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої організації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50 минулого року, а також $35 цього року, котрі стали мені великою поміччю в моїй тяжкій недузі. Бажаю У. Н. Союзови якнайкращого успіху. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Марія Лісович,
Геркімер, Н. Й.

Е. Онацький.

СИРАКУЗИ

(З мого подорожнього щоденника).

(4)

Я мимоволі відчуваю співчуття до останньої жертви сиракуського тирана.

— Чи не міг би я внести якусь відміну у вашу одноманітну програму й проспівати, наприклад, якусь українську пісню?

— Чомуж ні? Співайте! Тут усе так: приходять Німці — і співають німецької... але скажу по щирости — погано співають... приходять Французи — тягнуть своєї... А Вухо мусить відповідати... Співайте, пане, співайте вашої, як кажете, української.

І я злегенька, але добре скандуючи слова, починаю співати: — „Гетьмани, Гетьмани, як би то ви встали...", а луна слухняно співає за мною, наповнюючи величезний темний простір натхненими словами Шевченка. Що особливо вражає в цьому Діонізовому Вусі, це особлива чіткість і чуйність луни. Вона не повторює одного й тогосамого слова кільканадцять разів, як у деяких гірських околицях, і навіть не повторює його кілька разів, як наприклад в круглому храмі Меркурія в Баях, коло Неаполю, але обмежується одним разом, лише посилюючи в незрозумілий спосіб кожний малесенький згук. Ця властивість Діонізового Вуха викликала вже безчисленну скількість студій ріжних спеціялістів, що ще й досі не можуть розвязати питання, чи незвичайна акустика цієї печери є випадковою, чи штучною? Чи є вона грою привередниці природи, чи примхою якогось великого пана старовини, що захотів, на злість інжинірів цілого світа за час цілої вічности, витворити це акустичне чудо. Справу ускладнює ще й та обставина, що акустика Діонізового Вуха це не самітне, відокремлене явище — стародавні грецькі театри, як уже згаданий вище, Таормінський театр та театр Сиракуський, що знаходяться в двох кроках звідси, також славні своєю акустикою. Отже чи не є Діонізове Вухо монументальним доказом втраченої тепер давньої науки про мистецтво акустики?

У такому випадку ця печера була би доказом не тільки великої інжинірської техніки, але й значного поступу на шляху релігійного розвитку, бо народи на примітивному щаблі релігійного життя не люблять жартувати з луною, вважаючи її голосом невидимих духів. Грецька мітольогія принесла нам міт про прегарну німфу Ехо (що з грецького значить „луна"), яка закохалася в себелюбному Нарцизі, але, не знаходячи взаємности, так похудла й змарніла, що від неї залишився один тільки голос, що його ми чуємо іноді по горах та лісах. Мандрівці оповідають, що багато примітивних народів уважають лупу за голос покійника, і коли його чують, кидають йому дещо в жертву. Болгари ще досі вірять, що луна в лісі — це голос чорта: щоб його відігнати, Болгарин кричить перше в свою шапку, а вже потім відкрито, бо лише, мовляв, в такий спосіб чорт не може перешкодити голосови дійти до того, до кого він звернений.

В сусідній великій і вогкій печері кілька товстелезних стовпів підтримують нависле склепіння. Під дальшим муром — велика калюжа води, по середині та коло стовпів — менші калюжі. Із стелі постійно капає і в зеленому намулі калюж кумкають жаби. В повітрі — безперервне мигтіння й цвірінькання швидких ластівок.

Ближче до зовнішнього краю печери мотузарі — вже від століть — сучать мотуззя, і тому ця печера так і називається — „Ля гротта деі Кордарі" — Печера Мотузярів. Тепер залишилося їх тільки одна родина — старий батько і два малі хлопці, — бо від тоненької поворозочки до грубої линви тепер все виробляє машина.

— Прошу пана посукати мотуза, — і в голосі і в руках хлопця відчувається фах прохача.

Злидні і мізерія.

В двох кроках далі — знову розкішна природа, сади помаранч, цитрин, гранат... і сонце, таке байдуже... таке непростимо байдуже...

III.

Сиджу на сходах грецького театру — може бути на тому самому місці, де перед двійцять двома — двайцять трома століттями сиділи Есхіл і Пиндар, Аристид і Плятон. Сиджу сам-самісінький у театрі на десять тисяч місць, і передо мною тільки сонце відчитує свій палкий монольог. Білі сходи, окрадені з мармуру, що пішов на прикраси сиракуських церков та палат, серпом повзуть угору, де в скелистому біло-сліпучому мурі вирисовуються темними плямами вирубані в скелі гробовища давніх Сиракузців. Про них лукаві Атенці розпускали чутки, зареєстровані в трактаті Аркестрата, що вони „пили, як жаби, і навіть тоді, коли нічого не їли"... Я думаю, що я теж уже здатний пити, як жаба, і зовсім не відчуваю потреби їсти... Приклад із впливів оточення...

Скупий камінь ледви тримає ріденьку траву, але трохи далі, понад театром, невибагливі агави та фікідінія безладним натовпом ведуть завзяту боротьбу за право на життя.

Це — найбільший із усіх грецьких театрів, що дійшли до наших часів. Більший навіть ніж театр Діоніза в Атенах; більший ніж театр у Таорміні. І єдиний, що в ньому ще досі правильно що року відбуваються на весні театральні вистави грецьких трагедій, хоча й не в рідній, а в італійській мові.

(Далі буде).

— Чи ти знаєш тоту панну Причупську?

— Так, іще дітьми ми навіть разом бавилися тай тоді ми ще були собі ровесниками.

UKRAINIAN WEEKLY
(Concluded)

"WHAT'S THE MATTER WITH BUFFALO?"

Some time ago I wrote an article for the **Ukrainian Weekly** entitled "Buffalo is Waking Up," but it seems that the Buffalo Ukrainians were just turning over on the other side to sleep more soundly than ever before.

Out of the 6,100 Ukrainian population in Buffalo, were there any delegates present at the Third Ukrainian Youth's Congress? How many Buffalo Ukrainians knew that there was a Congress? Were there only local clubs consisting of young Ukrainian members that at least brought up the subject of the Youth's Congress at their meeting? If you are interested in Ukrainian affairs you would ask the same questions.

I wonder what the delegates and guests thought of the Ukrainians in Buffalo when they arrived at the station and did not see one Ukrainian there to greet them. Yes, I agree that some could not be at the station because of work or school, but how about those that could have been there and were not?

I agree with what a delegate from the Congress said to me. "There are Ukrainians in Buffalo, but nobody hears about them. The spirit is there, but it's asleep. They could do something, but they are too lazy."

Come on Buffalo! Are we going to let them say such things about us? Wake up to the fact that we are being left behind, show the rest of the Ukrainian clubs and organizations in America that we are alive and let's prove it by joining the Ukrainian Youth's League of North America. Let's see how many delegates we can send to the next Congress.

VIC LENSKY.

POPULARIZING THE NAME UKRAINIAN

The first time the American people in the vicinity of Allentown and Bethlehem, Pa., were given a chance to see a manifestation of Ukrainian culture was last year in July, when Professor Kylechava from Philadelphia had a group of his singers and dancers at Central Park. The program was so enthusiastically received that the management had to give the Ukrainian group a return engagement.

Early this year, four of Vasile Avramenko's schools of dancing were formed, consisting of about eighty dancers. So far this year, we have had four Ukrainian Days; the first, at Indian Trail Park; the second and third, at Willow Park; and the fourth at Community Park. Some of the communities that participated were Allentown, Bethlehem, Easton, MacAdoo, Northampton, Newark and Minersville.

At all of these days, choirs sang beautiful, melodious Ukrainian songs which were a new delight to the music loving Americans. And perhaps, what was enjoyed most of all was the delightful, gay Ukrainian dancing, under the direction of Michael T. Lawryk.

After the singers and dancers left the platform, people came up to talk to them and to examine their beautiful embroidered costumes. Some of the American public declared that our costumes were the most gorgeous that they had ever seen. Indeed, several of them inquired about purchasing our embroidered blouses. At one time very few Americans in this vicinity knew anything about the Ukrainians, as a matter of fact some of them were even unfamiliar with the name Ukrainian. Now, there are very few who know nothing about the Ukrainians.

Another sign of our awakening is the broadcasting of two Ukrainian brothers, Michael and Frank Lawryk. Every Sunday for half an hour, from 2:15 to 2:45, there is a Ukrainian Program over station WCBA in Allentown, Pa.

These are things which have been accomplished so far. but this is by no means the most we can do; hosts of splendid opportunities are knocking at our doors. Let us not turn them away.

HOPE.

UKRAINIANS PARTICIPATE IN PAGEANT

The Lackawanna (N. Y.) Ukrainians participated in the Pageant of Nations, held under the auspices of the Lackawanna Adult Educational Committee on September 6, 1935. Each nationality of Lackawanna presented a program consisting of singing, dancing, a tableau and a harvest scene. The Ukrainian contribution to the program began with a tableau depicting Taras Shevchenko the great Ukrainian poet and patriot, recounting to the children gathered about him of the glory of Ukraine. A harvest scene followed, in which a group of forty Ukrainian young men and women, dressed in the picturesque embroidered native costumes, were seen toiling in a hay field. When their toil was over, they danced their typical Ukrainian dances, full of life and spirit.

Never have the young Ukrainians of the Lackawanna and its vicinity drawn such rounds of applause as they did at this great pageant. These young Ukrainians who participated in this pageant are certainly to be congratulated for their marvelous performance, which was enjoyed by an audience of about three thousand people.

WALTER CIOPYK,
Buffalo, N. Y.

PEASANT LAD CLIMBS SUCCESS LADDER

When 33-year-old Theodore Sokolowsky of 15 Watson Street leaves on Monday for Hartford Seminary Foundation School for Religious Education where he has been granted a two-year scholarship, it will be one more rung in the typical success ladder of a peasant lad coming to these shores from southern Europe to win fame and fortune. All except the fortune part, hastens Sokolowsky, because his object in life, even from the first days in primary school in Western Ukraine six years before the outbreak of the World War, has been to become a priest or a teacher.

Sokolowsky's story to date goes like this. Born of peasant stock in the part of the Ukraine under Austrian rule before the War, he led his class from the day he entered the village primary school until he completed the course. The village school-master, interested in his native brilliance, urged his family to allow him to go to Austria to secure a secondary school education. But the family was poor. The kindly village pedagogue then insisted upon advancing the necessary funds. However, the next few weeks brought on the opening of the World War and Theodore's father died in the early days of the conflict. The bright child seemed destined to till the soil on his mother's farm.

But glowing tales and frequent money orders from his two immigrant brothers in America piled up in the frugal peasant household, and when Theodore was 21 in 1923, his mother gave him permission to come to America. With no knowledge of English, Sokolowsky came to Pittsfield and took up residence with his two brothers. He obtained work first at the Taconic Mill, later at the Russell Mill, where he worked during the daytime and went to school at night. Later he was employed at the General Electric, where he continued his night schooling until he became a citizen in 1928. In the lush lays of 1929, he had saved enough money to go back to the Ukraine to bring his mother back with him. But upon coming back, the depression was setting in and work was scarce in Pittsfield. Rather through fate than anything else, however, he got a clerical job in the bureau of publications at Teacher's College, of Columbia University, in New York. Since he had picked up the equivalent of a high school education before this time, he enrolled in various university extension courses at the University, chiefly religious in character. There he took an active part in the introduction of Ukrainian history and culture to the university, and through his efforts a course in the Ukrainian language has been established, and is now a part of the curriculum.

His general aptitude and scholastic promise attracted the attention of the chaplain of the university, Rev. Raymond C. Knox. A few weeks ago, largely through the good offices of Dr. Knox, he was awarded a two year scholarship at the Hartford Seminary where he expects to attain the degree of Bachelor of Religious Education.

The Berkshire (Mass.) Evening Eagle.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жертви на підмогу курсу української мови в університеті Колюмбія.

Обовязок старатися про фонди на підмогу вбогим студентам (студенткам), що мають намір записатися на курс української мови в університеті Колюмбія в Ню Йорку, взяло на себе Українське Університетське Товариство в Ню Йорку. Це товариство настановило до цеї справи окремий 5-членовий комітет (Осип Д. Стеткевич, голова; Степан Курлак, кас.; Евгенія Мамчур, секр.), і дало цьому фондови назву: Допомоговий Студентський Фонд Українського Університетського Товариства (Ukrainian University Society Student Aid Fund).

Досі жертвували на ту ціль: Український Народний Союз $50.

Збірка в українській гр.-кат. церкві св. Юрія в Ню Йорку: Клюб Амерукс і Степан Ярема по $5; о. Тарнавський $2; пані А. Вулф, пані Фил, П. Задорецький, пані Буздиґан, панна Кузмяк, П. Віщук, П. Гринишин, Г. Медвідь, о. Понятишин, В. Виніцький, п. Вулф, Марія Бигіль, пані Стубліцька, Анастасія Мороз і Т. Онуфрик по $1; дрібними датками $11.02. — Разом $42.02.

Члени Українського Університетського Товариства: Іванна С. Беренс, О. Д. Стеткевич і Н. Н. по $10; Омелян Гладкий $5. — Разом $35.

Члени Чорноморської Січи в Ню Йорку: Д. Скоцко, М. Симошин, О. Керничний, М. Репета, С. Павлик, Ольга Ратушна, Марійка Реміник, Юстина Малик, І. Перчишин і Стефанія Якимів по $1. — Разом $10.

Окремо жертвували: Н. Кучкуда $5; ц. Матейко, Марія Курлак, А. Дубик, С. Опеля, Ю. Опеля, Кляра Чуда, О. Хомишин, Анна Мілер, І. Андрусин, В. Т. Купчинський, М. Гулей і Н. Н, по $1. — Разом $17.

Загальний прихід $152.02. З того надано покищо дві стипендії. Просимо про дальші жертви на ту добру ціль, які треба слати на адресу: Mr. Stephen Kurlak, 236 E. 25 St., New York, N. Y.

Імена всіх тих, що жертвують на ту ціль $1.00 або більше, будуть оголошені в українській пресі.

За Допомоговий Студентський Фонд Українського Університетського Товариства:
Евгенія Мамчур, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ГАРТФОРД, КОНН.

На визвольну акцію.

В суботу, дня 21. вересня, влаштовано спільну вечерю в честь провідника Т. Галенди і його дружини в домі наших громадян Вишневських. При вечері проп. Галенда подякував присутнім за честь, згадав за рідний край і візвав присутніх зложити жертву на визвольну боротьбу. Зібрано $14, які вислано до Обєднання. Збіркою занялися громадяни П. Курко і К. Ґвіздь. Жертвували по $1: Т. Галенда, Яківчук, М. Ткачук, О. Курко, П. Курко, П. Молява, С. Кунікевич, К. Ґвіздь, П. Кравець, О. Мотиль, О. Коман, С. Вишневський; по 50 ц.: В. Салецький, пані Блажейовська.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Збірка Чорноморської Січи.

Збіркою 1. вересня занялися отсі січовички в Джерзі Сіти, причіпаючи відзнаки: Марія Фурка, Юлія Феленчак, Марія Салюк і О. Пізьо. Вони зібрали на визвольний фонд $7.25, а при панахиді $5. Разом зібрано $12.25.

В Бейоні, Н. Дж., січовички зібрали $2.60 на боєву акцію тогож самого дня біля церкви.

Гроші переслано через головну команду Чорноморської Січи на призначене місце.

Семен Пирожок, кас.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Стрілецький Гурток. — Оповістка про збори є платним оголошенням. Можна про це згадати тільки тоді, коли допис обіймає діяльність товариства, даючи матеріял для всіх цікавий. Як поступають у таких випадках інші часописи — це їхня справа.

Вломник: — Руки вгору! А тепер, пане, говоріть скоро, де ключі від каси?

Господар дому (що сам один дома): — Любий приятелю, я вже давно хотів довідатися про це від жінки. Не сидів би тут тепер сам один.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (136)

Тарзан був поражений вісткою від Мпугу, що Обровський щез. „Покажи мені негайно його колибу"! — зажадав він. Там Тарзан обнюхав кожний предмет і вітрив, наче гончий пес. Після того пігнав у джунглі. Годинами він ішов за якимсь слідом і вкінці знайшов предмет свого пошукування.

Коли Тарзан зявився ззаду Обровського, Обровський звернувся швидко до нього. Тарзан здивувався, коли побачив велику зміну в Обровського. Він набрав самопевности, відваги і розвинув змисли, потрібні в джунглях. „Я йду до моїх товаришів виправи", засміявся він. „Але чи не боїшся?" — запитався Тарзан. „Тепер уже ні! Я багато навчився в джунглях", відмітив Обровський.

Обровський провадив хатнє життя. Він усе боявся випробувати свою відвагу й силу. Він страхався невідомого. Та життя в джунглях дало йому добру школу. Безупинні небезпеки осміляли його і його воля перемогла трусливість.

Наступного дня Обровський незамітно вслизнувся в табор і заняв місце Тарзана, що його той присвоїв собі проти своєї волі. Того вечора, при світлі тропікального місяця, Наомі завважала в Обровськім нову струну життя. А поза табором увихався пан джунглів, придумуючи щось нового.